

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 625/2021 vp

Vastaus kirjalliseen kysymykseen seksuaali- ja lisääntymisterveyden osuudesta humanitaarisessaavussa

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Saara Hyrkön / vihr ym. näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 625/2021 vp:

Mitä Suomi aikoo tehdä täyttääkseen humanitaarisen avun linjaukseen kirjatut lupaukset seksuaali- ja lisääntymisterveyden ja -oikeuksien edistämisestä humanitaarisessa työssään ja

miten Suomi aikoo turvata kaikkein haavoittuvimmassa asemassa olevien afganistanilaisten naisten ja tyttöjen seksuaali- ja lisääntymisterveyspalvelujen jatkumisen?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Humanitaarista apua koskevassa työssään Suomi johdonmukaisesti puolustaa vammaisten henkilöiden aseman parantamista sekä seksuaali- ja lisääntymisterveyden ja -oikeuksien vahvistamista humanitaarisissa konteksteissa. Suomi on keskisuuri humanitaarinen toimija ja Suomen humanitaarinen profiili perustuu periaatteellisuuteen ja pitkäjänteiseen temaattiseen vaikuttamistyöhön. Huoli seksuaali- ja lisääntymisterveyden toteutumisesta on suuri Talibanin valtaannousun jälkeisessä Afganistanissa ja olemme pitäneet asiaa esillä aiempaakin voimakkaammin.

Suomi on sitoutunut vuonna 2019 julkaistussa humanitaarisen avun linjauksessa antamaan vähintään 30 % rahoituksestaan korvamerkitsemättömänä, eli Suomen tuki ohjautuu humanitaarista työtä tekevän järjestön yleiseen operaatiobudjettiin. Näin humanitaariset järjestöt voivat suunnata avun nopeasti ja tehokkaasti sinne, missä tarve on suurin. Tätä yleistukea ohjautuu merkittävässä määrin myös Afganistaniin, jossa humanitaariset tarpeet ovat kasvaneet dramaattisesti kuluvan vuoden aikana. Suomi on yli kaksinkertaistanut Afganistanin humanitaarisen apunsa vuodelle 2021.

Yksi keskeisimmistä humanitaarisen avun kumppaneistamme on YK:n Pakolaisjärjestö (UNHCR), joka on vuonna 2020 julkaissut uusimman ohjeistuksensa seksuaali- ja sukupuolittuneen väkivallan ehkäisemiksi. Birminghamin yliopiston Institute for Research into Superdiversity:n toteuttaman tutkimuksen mukaan, yli 70% siirtymään pakotetuista joutuu seksuaali- ja sukupuolittuneen väkivallan uhriksi. Suojelumandaattinsa ansiosta UNHCR:llä on keskeinen rooli

väkivallan ehkäisemisessä ja palveluiden - mukaan lukien terveystalvöveluiden - mahdollistamisessa. Suomi lisäsi tukea UNHCR:n työlle 3 miljoonalla eurolla Talibanin valtaannousun jälkeisessä tilanteessa ja tuki ohjattiin etenkin afgaanipakolaisten auttamiseen Iranissa.

Suomi on yksi YK:n keskitetyn hätäapurahaston CERF:n keskeisimmistä rahoittajista. Suojelu ja tasa-arvotyö ovat myös CERF:n prioriteetteja. Sen kautta on vuonna 2021 tuettu esimerkiksi UNHCR:n toimia sukupuolittunutta väkivaltaa vastaan sekä YK:n väestörahasto UNFPA:n vastaavaa työtä useilla eri kriisialueilla, mukaan lukien Jemen, Etiopia ja Nigeria. CERF:n rahoitusta on kanavoitu myös paikallisille naisjärjestöille, tukemaan ja vahvistamaan heidän keskeistä rooliaan.

Alkuvuodesta 2021 Suomi myönsi humanitaarisen avun tukea YK:n väestörahasto UNFPA:lle Syyriaan. Suomi on tukenut UNFPA:n humanitaarista työtä Syyriassa vuodesta 2017 lähtien ja toiminnoista tehdyn evaluaation tulokset ovat myönteisiä. Tämän lisäksi tuimme sukupuolittunutta väkivaltaa vastustavaa työtä suomalaisten kansalaisjärjestöjen kautta, esimerkiksi Myanmarissa. UNFPA säilyy jatkossakin Suomen humanitaarisen toiminnan läheisenä kumppanina. Rahoituksen avulla tuetaan kiireellisiä seksuaali- ja lisääntymisterveyspalveluita, kuten turvallisia synnytyksiä, vastasyntyneiden hoitoa ja liikkuvien klinikoiden toimintaa sekä tuetaan sukupuolittuneen väkivallan uhreja.

Myös perustarpeiden täyttämiseen keskittyvän avun – esimerkiksi rahallisen tuen – on todennettu vähentävän seksuaali- ja sukupuolittuneen väkivallan riskiä, etenkin sellaisissa tilanteissa joissa taloudelliset- ja toimeentuloon liittyvät haasteet ovat yksi lisääntyneen väkivallan syitä. Suomen myöntämällä korvamerkitsemättömällä tuella mahdollistetaan kokonaisvaltaisen humanitaarisen vasteen toteuttaminen. Humanitaariset tarpeet globaalilla tasolla ovat jatkaneet kasvuaan vuonna 2021, mutta globaaleista kokonaisresurssitarpeista vain noin 40% on katettu.

Suomi ja Belgia toimivat Hyvän humanitaarisen avunannon ryhmän (Good Humanitarian Donorship initiative, GHD) rinnakkaispuheenjohtajina vuosina 2021–23. GHD fasilitoi keskustelua ja tuottaa suosituksia 42 jäsenelleen, joihin kuuluvat kaikki EU-jäsenmaat sekä esimerkiksi Yhdysvallat, Kanada, Australia ja Islamilainen yhteistyöjärjestö OIC. Suomen käytössä olevat rajalliset resurssit huomioiden on välttämätöntä, että saamme avunantajayhteisön tuen meidän näkökulmastamme keskeisille teemoille. Tästä syystä yksi GHD –yhteispuheenjohtajuutemme prioriteeteista on tarkastella suojelun kattoteeman alla työtä seksuaalista väkivaltaa vastaan ja selviytyjien auttamiseksi humanitaarisissa kriiseissä. Suojeluteema linkittyy vahvasti myös vammaisinkluisioon ja teemat nostetaan käsittelyyn GHD:ssä vuoden 2022 alkupuoliskolla.

Suomi on mukana Call to Action on Protection from Gender-Based Violence in Emergencies –verkostossa. Verkosto on muun muassa lobannut vahvasti erillisen Gender Based Violence -tavoitteen ja indikaattorin lisäämistä globaaliin humanitaariseen COVID-19 vastesuunnitelmaan ja

käy aktiivista keskustelua YK-toimijoiden ja suurimpien humanitaaristen järjestöjen yhteistyökomitean (Inter-Agency Standing Committee, IASC) kanssa. Verkoston seksuaalista väkivaltaa humanitaarisissa kriiseissä koskeva ohjeistus on helppo implementoida paikalliskonteksteihin, millä osaltaan varmistetaan, että toimijat voivat vähentää riskejä, vahvistaa selviytymiskykyä ja tukea uhreja kriisitilanteissa.

YK:n hätäavun koordinaattori, Martin Griffiths toi korkean tason Humanitarian Liaison Working Group (HLWG) kokouksessa New Yorkissa hiljattain esiin huolensa siitä, että Afganistanin terveydenhuollon työntekijöiden palkkoja katetaan tällä hetkellä ensisijaisesti CERF-rahaston kautta. Keskitetyn hätäapurahaston resurssit eivät kuitenkaan riitä sairaaloiden toiminnan ylläpitämiseen.

MSI Reproductive Choices valikoitui kesällä 2021 kansainvälisten järjestöjen INGO-tuen saajaksi UM:n hakuprosessissa.. Uuden seksuaali- ja lisääntymisterveyden ja -oikeuksien edistämiseen tähtäävän hankkeen oli tarkoitus alkaa Afganistanissa lokakuussa, mutta maan muuttuneen tilanteen takia Afganistanin kehitysyhteistyö keskeytettiin. Tämä on tarkoittanut Suomen Afganistanin kehityspolitiikan- ja yhteistyön portfolion uudelleen suunnittelemista ja valmistelua. MSI:n hanke oli suunniteltu vastaamaan maan tilannetta ennen elokuuta 2021 ja sisälsi paikallisia keskushallinnon toimijoiden kapasiteetin vahvistamista sekä vaikuttamistyötä. Tästä johtuen hankesuunnitelmaa on pitänyt muokata ja Suomi keskustelee parhaillaan MSI:n kanssa jatkomahdollisuuksista uuden tilanteen valossa.

Helsingissä 25.11.2021

Kehitysyhteistyö- ja ulkomaankauppaministeri Ville Skinnari